

Klāt Mārtiņdiena!

Date : 10/11/2020

Mārtiņdiena, 10. novembris, tiek uzskatīts par rudens beigām un ziemas sākumu. Mārtiņu svinēšana tika ieviesta jau 650.gadā ar pāvesta Mārtiņa pavēli. Latvieši uzskata, ka līdz šai dienai jāpabeidz visi rudens darbi, jānokuļ labība, jāapar zeme, jo zeme dodas atpūtā. Ja to visu dara pēc Mārtiņiem, tad nākamajā gadā būs slikta raža. Tā kā lauku darbi ir beigušies, latvieši laiku īsina stāstot pasakas un minot mīklas. Mārtiņi saistās arī ar veļu laika beigām.

Mārtiņos mājas saimniekam bija jākauj gailis stallī un asinis jātecina zirgu silē, lai zirgus pasargātu no dažādām kaitēm un lai tie labi ēstu. Mājas saimnieces kāva vistu un tecināja asinis uz govju barības. Tas bija jādara katrā vietā, izņemot ar vistu. Viens gailis jānokauj arī pie saimes galda, lai visiem mājniekiem labi klātos. Visi nokautie gaiļi un vistas jāizcep un jāapēd, pēc tam tūlīt jāiet gulēt un no rīta jāceļas tikai pēc saules lēkta.

Mārtiņdienas ticējumi:

- Ja Mārtiņdiena ir jauka un skaidra, ziemā gaidāms liels sals;
- Ja Mārtiņdienā salst, tad ap Ziemassvētkiem būs silts laiks;
- Ja Mārtiņdiena iekrīt vecā mēnesī, tad lopu barība nav sātīga un lopi to daudz ēd;
- Mārtiņa vakarā meitām visus apģērba gabalus vajag atstāt uz grīdas- kas naktī tos pacels, būs īstais brūtgāns;
- Mārtiņa vakarā meitas ēd siļķes galvu. Kas naktī dos ūdeni dzert, tas būs brūtgāns;
- Mārtiņa vakarā vīrieši iet pa ciemu, kažokus otrādi apgriezuši un apjozuši ar no salmiem pītām jostām. Viņi tā iet bērnus baidīt, lai mācās un vecākus klausā;
- No Mārtiņiem līdz Ziemassvētkiem jāstāsta pasakas un jāmin mīklas- tad labi barojas cūkas;
- Ko Mārtiņš sasaldē, to Katrīna (25. novembris) atkausē;
- Ja Mārtiņdienā sarma kokos, nākamgad būs daudz augļu;
- Ja ap Mārtiņiem kokiem vēl daudz zaļu lapu, tad nākamajos Vasarsvētkos lapu būs maz.

No Mārtiņiem līdz Meteņiem norisinājās masku jeb budēļu gājieni. Budēļos cilvēki iet sagērbušies kā zīmīgi cilvēki, dzīvnieki utt. Parasti ir redzama gara sieva, kaza, dzērve, lācis u.c. Budēļi uzskatāmi par svētības nesējiem. Viņi katrā sētā ieradās ar jautriem priekšnesumiem, dejām, rotaļām un dziesmām, par ko saņēma cienastu no saimnieces.

Jēkabpils novada Sēlijas prasmju muzeja vadītājas v.i.

Eva Sēle